

Disseny i propietats psicomètriques del qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en federacions esportives

Design and Psychometric Properties of the Questionnaire for Assessing Quality Management in Sports Federations

BELIA MÉNDEZ RIAL

JOSÉ MARÍA CANCELA CARRAL

Facultat de Ciències de l'Educació i l'Esport
Universidad de Vigo (Espanya)

VICENTE GAMBAU I PINASA

Facultat de Ciències de l'Esport i l'Educació Física
Universidad de A Coruña (Espanya)

Autora per a la correspondència

Belia Méndez Rial

beliamendez@hotmail.com

Resum

La gestió de qualitat és una estratègia de direcció i gestió utilitzada en tots els sectors inclòs l'esportiu. La seva aplicació es produeix primer en l'àmbit empresarial, a continuació públic i en menor mesura en el teixit associatiu. Davant la inexistència d'un instrument que avaluï la gestió de qualitat en federacions esportives es va dissenyar el Qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en entitats esportives, EGCED fonamentat en el Model EFQM (European Foundation Quality Management) i adaptat per a federacions autonòmiques. En el present treball, s'exposa l'anàlisi de les seves propietats psicomètriques (fiabilitat i qualitat de les dimensions). Es va administrar el qüestionari en dues ocasions diferents (test-retest) a un grup petit de federacions esportives, calculant-se l'índex de consistència interna (alfa de Cronbach) amb les dades del test-retest per verificar la fiabilitat, i igualment es va determinar la qualitat de les dimensions en obtenir la distribució de les respostes (moda i variança) i l'índex de discriminació d'aquestes (correlació entre ítem i ítem-total). Els resultats obtinguts demostren que és una mesura fiable (α de Cronbach = 0,988-0,710) per conèixer la qualitat de la gestió de les federacions esportives territorials, i la seva interpretació permet determinar els punts forts, intermedis i febles que cal mantenir o reajustar i proposar estratègies d'actuació per millorar la gestió de l'entitat.

Paraules clau: EFQM, qualitat, federacions, gestió esportiva, qüestionaris

Abstract

Design and Psychometric Properties of the Questionnaire for Assessing Quality Management in Sports Federations

Quality Management in Sport is a leadership and management strategy used in all sectors including sports. It is used first in business, then in the public sector and to a lesser extent in associations. In the absence of an instrument to assess quality management in sports federations, a "Questionnaire for Assessing Quality Management in Sports Organisations" (EGCED in the Spanish initialism) was drawn up based on the EFQM (European Foundation for Quality Management) model and tailored to regional federations. This paper sets out our analysis of its psychometric properties (reliability and quality of dimensions). The questionnaire was administered on two different occasions (test-retest) to a small group of sports federations, calculating the internal consistency index (Cronbach's alpha) with data from the test-retest to verify its reliability. Likewise the quality of the dimensions was determined from the distribution of responses (mode and variance) and their discrimination index (correlation between item and item-total). The results show that it is a reliable measure (Cronbach's $\alpha = 0.988-0.710$) for learning about the quality of the management of regional sport federations and makes it possible to interpret it, identify strengths, intermediate points and weaknesses to be maintained or readjusted and put forward strategies to enhance the management of the organisation.

Keywords: EFQM, quality, federations, sports management, questionnaires

Introducció

La gestió de la qualitat es presenta avui en dia com una estratègia de direcció i gestió, i és una eina clau per a la millora i l'èxit de les organitzacions esportives. La seva aplicació té els seus començaments en el sector privat lucratiu, es trasllada posteriorment al sector públic i, a poc a poc s'incorpora al teixit associatiu.

Les tendències més conegudes, instaurades i de més aplicació en l'esport són: a) Els models de certificació, basats en sistemes de gestió de qualitat total o excel·lència com el model EFQM (European Foundation Quality Management) i b) els sistemes de normalització gestió de qualitat basats en les normes ISO (International Organization for Standardization).

La revisió bibliogràfica feta sobre gestió esportiva, entitats esportives, qualitat i metodologia d'investigació (Gutiérrez & Oña, 2005; Heinemann, 2003; Popham, 1983; Sierra, 2003) indiquen la no existència d'instruments adaptats per a l'avaluació de la qualitat de les federacions esportives. A causa d'això es va fer necessari el desenvolupament d'un qüestionari per avaluar la qualitat de la gestió en les federacions esportives.

El Model EFQM és un dels sistemes de gestió de qualitat de major incidència i aplicabilitat en el sector serveis i cada vegada més en el context esportiu. Dins les seves formes d'aplicació (enfocament matricial, proforma, simulació de presentació del premi, d'altres), l'enquesta és una tècnica d'obtenció de dades fàcils i ràpida que no requereix un coneixement gaire precís del Model d'Excel·lència per part dels enquestats i permet identificar els punts forts i febles de la gestió de l'entitat. D'altra banda, la interpretació dels resultats del qüestio-

nari resultarà de gran utilitat per avaluar en conjunt la gestió de qualitat de l'entitat (molt bona, bona, dolenta o regular) i igualment, establir un informe i plantejar estratègies d'actuació amb les dimensions que requereixen un reajustament o intervenció (puntuacions més baixes) i aquelles que es poden mantenir i instaurar (puntuacions altes).

A causa d'això, el Model EFQM d'Excel·lència empresarial ha estat la base per al desplegament del Qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en entitats esportives, EGCED i s'han analitzat les seves propietats psicomètriques (fiabilitat i qualitat de les dimensions que el componen) amb un test-retest en un grup de federacions esportives territorials.

Mètode

Mostra

La mostra objecte d'estudi la formen quinze (15) federacions esportives gallegues, les quals han estat escollides a l'atzar d'un total de cinquanta-nou (59) federacions esportives reconegudes oficialment.

Disseny de l'instrument

Tres són les fases per al disseny i elaboració del Qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en entitats esportives, EGCED (Méndez, 2010).

En la primera fase es van concretar les dues dimensions (agents i resultats) i deu subdimensions (*taula 1*) d'anàlisi del Model EFQM aplicat a entitats esportives i, concretament a federacions esportives gallegues. A diferència d'altres sectors esportius (públic

►
Taula 1.
Variables
analitzades
del Qüestionari
d'EGCED

	Dimensions i subdimensions	Indicadors i preguntes
Agents	Dimensió 1. Direcció i lideratge	Indicadors 1 a 4 (4 preguntes)
	Dimensió 2. Planificació estratègica	Indicadors 5 a 9 (5 preguntes)
	Dimensió 3. Gestió de recursos humans	Indicadors 10 a 14 (5 preguntes)
	Dimensió 4. Gestió de processos	Indicadors 15 a 18 (4 preguntes)
	Dimensió 5. Gestió d'aliances i recursos	Indicadors 19 a 23 (5 preguntes)
	Dimensió 6. Comunicació i transparència	Indicadors 24 a 25 (2 preguntes)
Resultats	Dimensió 7. Resultats en els clients	Indicadors 26 a 29 (4 preguntes)
	Dimensió 8. Resultats en les persones	Indicadors 30 a 34 (5 preguntes)
	Dimensió 9. Resultats en la societat	Indicadors 35 a 38 (4 preguntes)
	Dimensió 10. Resultats clau	Indicadors 39 a 50 (12 preguntes)
	Total	50 Indicadors i 50 preguntes

o empresarial), s'incorpora la variable "Gestió de la comunicació i transparència" tal com Belil i Vernis (1996) i Gambau i Pinasa (2001) exposen. S'entén que l'estructura interna i el funcionament de les federacions esportives han d'ajustar-se a uns "principis democràtics i de representació" tot basant-se en els que els diferents estaments de la federació participen en els òrgans directius, de govern, entre d'altres actuacions i a partir de la qual es gestiona la comunicació interna, externa i corporativa institucional.

En la segona fase es van establir cinquanta indicadors d'anàlisi per al Model EFQM en federacions esportives regionals, inclosos en les deu subdimensions i obtinguts de la síntesi i contrast de diferents fonts documentals [qualitat en l'esport (Dorado & Gallardo, 2005; Nuñez, 2006; Sánchez, 2004; Senllé, 2006; Senllé, Gallardo, & Dorado, 2004); qualitat en el sector públic esportiu (Dorado, 2006; Marqués, 2001a; Marqués, 2001b; Marqués, 2003; Rial, 2007), qualitat en l'entorn educatiu (García de Elías, 2006; MEC, 2003 i UCUA, 2004); qualitat en instal·lacions esportives (Redondo, Oliver, & Redondo, 2006); qualitat en l'àmbit empresarial (Ferrando Sánchez & Granero, 2005) i bibliografia relacionada amb l'àmbit federatiu (Brotóns, 2007; Camps, 1993; Camps, 1996; Gambau i Pinasa, 2001; González Orb, 2001; González, Guarda, Molina, & Santana 2008; Herrera, 1997; Mestre, Brotóns, & Manzano; 2002; Palomar; 2006; Vega del Rosario, 2005)].

En la tercera fase d'elaboració i estructuració de les preguntes del qüestionari juntament amb les seves instruccions i interpretació, es van redactar les preguntes de tal manera que van donar resposta a cadascun dels indicadors en una escala de quatre opcions: "si es realitza", "no es realitza", "es realitza parcialment o de vegades", "no sap o no contesta"; es van revisar per un grup d'experts vinculat amb el tema objecte d'estudi [àmbit federatiu (presidents de federacions esportives gallegues, persones vinculades d'alguna manera a la federació sigui com a membre d'aquesta o personal que hi treballa) i no federatiu (investigadors de les ciències de l'activitat física i l'esport, professionals relacionats amb la gestió esportiva i públic en general)] i es van estructurar d'una manera lògica perquè es poguessin respondre de forma fàcil i correcta.

Propietats psicomètriques del qüestionari

Una vegada ajustat l'instrument d'anàlisi a la realitat d'una federació i determinat que respon veri-

tablement al que volem conèixer, per verificar les propietats psicomètriques del qüestionari (la fiabilitat i qualitat de les dimensions). Per a la fiabilitat, se segueix un plantejament similar al proposat per Baquero i Sánchez (2000), Chen, Wanh, Yang, & Liou (2003), Failde i Ramos (1999), Hotmann et al. (2009), Meliá et al. (1990), Paddock, Veloski, Chatterton, Gevirtz i Nash (2000), Soler, Generelo, Zaragoza i Julián (2010) i Tercedor i López (1999) que consisteix a passar el qüestionari en dues ocasions temporalment diferents a un grup de federacions esportives escollit a l'atzar i determinar com és el coeficient de correlació entre ambdues respostes i com es distribueixen aquestes. Baquero i Sánchez (2000) exposen que el procediment empíric més utilitzat per avaluar la qualitat dels ítems és calcular la distribució de les respostes d'aquests i la discriminació. Per a la primera anàlisi s'utilitza la moda i la variança, verificant-se que si l'ítem és de qualitat, ha d'haver-hi proximitat de la moda al centre del rang del valor de l'ítem, és a dir, que el valor de tendència central teòrica i empírica coincideix. La capacitat discriminativa del test ve donada per l'índex de discriminació ítem-total, i fa referència al grau en què l'ítem està en concordança amb la resta dels que componen el qüestionari.

D'aquesta manera, es va codificar el qüestionari i es van incloure les dades en el programa estadístic SPSS 17.00 i es va fer l'anàlisi següent per donar resposta als objectius plantejats: a) calcular l'índex de consistència interna (alfa de Cronbach) amb les dades del test-retest per verificar la fiabilitat i b) obtenir la distribució de les respostes de les dimensions (moda i variança) i l'índex de discriminació per conèixer la qualitat de les dimensions (correlació ítem-total).

Resultats

Verificació de la fiabilitat de l'instrument

Una vegada passat el Qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en entitats esportives (EGCED) en federacions esportives gallegues en dues ocasions diferents, tot deixant un interval de temps entre ambdues, al mateix grup de federacions esportives gallegues escollides a l'atzar (Esport per a Sords, Lluita i D.A., Tir amb Arc, Taekwondo, Natació, Esquí Nàutic, Tir Olímpic, Motonàutica, Surf, Columbofilia, Piragüisme, Futbol Sala, Futbol, Esports per a Minusvàlids

Variable		N	Mitjana ± Desv. Típica	Mínim-Màxim	Asimetria	Curtosi
Dim 1	Test	15,00	0,64 ± 0,24	0,00-0,88	-1,33	2,00
	Retest	15,00	0,63 ± 0,30	0,00-1,00	-1,24	1,14
Dim 2	Test	15,00	0,81 ± 0,12	0,60-1,00	-0,03	-0,12
	Retest	15,00	0,81 ± 0,13	0,60-1,00	-0,06	-0,62
Dim 3	Test	15,00	0,46 ± 0,36	0,00-1,00	-0,06	-1,32
	Retest	15,00	0,49 ± 0,34	0,00-1,00	-0,18	-1,14
Dim 4	Test	15,00	0,75 ± 0,21	0,25-1,00	-0,80	0,70
	Retest	15,00	0,73 ± 0,15	0,50-1,00	0,59	-0,44
Dim 5	Test	15,00	0,78 ± 0,22	0,40-1,00	-0,77	-0,98
	Retest	15,00	0,80 ± 0,20	0,40-1,00	-0,85	-0,29
Dim 6	Test	15,00	0,67 ± 0,22	0,50-1,00	0,78	-1,35
	Retest	15,00	0,75 ± 0,25	0,50-1,00	0,00	-2,23
Dim 7	Test	15,00	0,42 ± 0,20	0,00-0,63	-0,95	-0,06
	Retest	15,00	0,45 ± 0,16	0,13-0,63	-0,87	0,15
Dim 8	Test	15,00	0,58 ± 0,26	0,00-1,00	-0,61	0,28
	Retest	15,00	0,55 ± 0,26	0,00-1,00	-0,38	0,15
Dim 9	Test	15,00	0,58 ± 0,30	0,00-0,88	-1,27	0,07
	Retest	15,00	0,53 ± 0,30	0,00-1,00	-0,51	-0,49
Dim 10	Test	15,00	0,81 ± 0,11	0,55-1,00	-0,39	1,04
	Retest	15,00	0,78 ± 0,14	0,50-0,96	-0,35	-0,43

Taula 2. Dimensions de l'EGCED: anàlisi descriptiu, càlcul de fiabilitat

Físics i Bitlles) i introduïdes les dades en l'SPSS 17.00, els resultats descriptius obtinguts per a les 10 dimensions del Model EFQM són els recollits a la *taula 2*. La mitjana de les diferents dimensions oscil·la entre $x = 0,42$ i $x = 0,81$ amb unes desviacions típiques entre $sd = 0,11$ i $sd = 0,36$. I el mínim i màxim en algunes dimensions és igual entre el test - retest (dimensió 2, 3, 5, 6 i 8).

Es va calcular el coeficient de consistència interna alfa de Cronbach amb el mètode test-retest (*taula 3*), les deu dimensions i la puntuació total del qüestionari presenten un valor entre 0,710 i 0,988. La puntuació més baixa és per a la dimensió 4 amb $r = 0,710$, considerat aquest resultat acceptable per estar per sobre del valor mínim recomanable per a l'alfa de Cronbach (0,7).

Els coeficients de consistència interna (CCI test-retest) per a cada dimensió i per al total també

Variables	Consistència Interna Cronbach α	Test-Retest C.C.I.
Dim 1. Direcció i lideratge	0,928	0,976
Dim 2. Planificació estratègica	0,929	0,976
Dim 3. Gestió de recursos humans	0,959	0,986
Dim 4. Gestió de processos	0,710	0,903
Dim 5. Gestió d'aliances i recursos	0,946	0,982
Dim 6. Comunicació i transparència	0,831	0,943
Dim 7. Resultats en els clients	0,905	0,968
Dim 8. Resultats en el personal	0,988	0,996
Dim 9. Resultats en la societat	0,938	0,979
Dim 10. Resultats clau	0,937	0,979
Puntuació total	0,985	0,995

Taula 3. Alfa de Cronbach i coeficient de correlacions de les dimensions de l'EGCED

Variables	Mitjana+Desv.Típica	Moda	Variança
Dim 1. Direcció i lideratge	0,64 ± 0,24	0,75	0,06
Dim 2. Planificació estratègica	0,81 ± 0,12	0,80	0,02
Dim 4. Gestió de processos	0,46 ± 0,36	0,00	0,13
Dim 4. Gestión de procesos	0,75 ± 0,21	0,63	0,04
Dim 5. Gestió d'aliances i recursos	0,78 ± 0,22	0,900 ^a	0,05
Dim 6. Comunicació i transparència	0,67 ± 0,22	0,50	0,05
Dim 7. Resultats els clients	0,42 ± 0,20	0,50	0,04
Dim 8. Resultats en el personal	0,58 ± 0,26	0,60 ^a	0,07
Dim 9. Resultats en la societat	0,58 ± 0,30	0,75	0,09
Dim 10. Resultats clau	0,81 ± 0,11	0,75	0,01

^a Hi ha diverses modes. Es mostra la de menor valor.

◀ **Taula 4.** Anàlisi de la qualitat de les dimensions de l'EGCED

són superiors a $r = 0,70$ per la qual cosa es verifica la fiabilitat de les variables analitzades en obtenir-se una homogeneïtat en les seves respostes. Amb això s'entén, que totes les dimensions fan referència al que es pretén mesurar en el qüestionari.

Qualitat de les dimensions d'anàlisi

El procediment empíric utilitzat per avaluar la qualitat de les dimensions és l'anàlisi de la distribució de les puntuacions (moda i variança) i la discriminació d'aquestes (correlació dimensió-total). Els resultats de

les dimensions es presenten acceptables: la moda (valor estadístic de tendència central) per a cada dimensió se situa entre 0,00 i 0,90 amb una desviació típica entre 0,11 (Dim 10) i 0,36 (Dim 3), i la variança (S) presenta valors entre 0,01 (Dim 10) i 0,13 (Dim 3). Puntuacions que permeten considerar la qualitat de les dimensions de l'instrument. (Taula 4)

Analizant la capacitat discriminativa de cada dimensió respecte al total (correlació dimensió – total, *taula 5*) per determinar en quina mesura la dimensió està en concordança amb la resta de les que componen el qüestionari s'obté que:

Variables	Coefficient de Correlació Rho de Spearman	Significació (unilateral)	Variables	Coefficient de Correlació Rho de Spearman	Significació (unilateral)
Dim1_1	0,470(*)	0,04	Dim1_2	0,675(**)	0,00
Dim2_1	0,612(**)	0,01	Dim2_2	0,524(*)	0,02
Dim3_1	0,770(**)	0,00	Dim3_2	0,785(**)	0,00
Dim4_1	0,37	0,09	Dim4_2	0,35	0,10
Dim5_1	0,07	0,40	Dim5_2	0,21	0,23
Dim6_1	0,19	0,25	Dim6_2	0,22	0,21
Dim7_1	0,789(**)	0,00	Dim7_2	0,689(**)	0,00
Dim8_1	0,624(**)	0,01	Dim8_2	0,546(*)	0,02
Dim9_1	0,717(**)	0,00	Dim9_2	0,891(**)	0,00
Dim10_1	0,614(**)	0,01	Dim10_2	0,496(*)	0,03
Punttotal_1	1,00	.	Punttotal_2	1,00	.

** La correlació és significativa en el nivell 0,01 (unilateral). * La correlació és significativa en el nivell 0,05 (unilateral).

▲ **Taula 5.** Coeficient de correlació de les dimensions de l'EGCED (test-retest)

- Els valors se situen entre $r = 0,070$ (Dim 5_1) i $r = 0,891$ (Dim 9_2).
- Hi ha una alta estabilitat en les respostes del qüestionari que mostren similituds en les dues ocasions en què passa el mateix. En ambdues situacions, les dimensions 1, 2, 3, 7, 8, 9 i 10 se situen per sobre del $r = 0,470$ i la 4, 5 i 6 per sota de $r = 0,37$.
- Aprofundint en el grau d'implicació de les respostes en els resultats del qüestionari final, s'extreu que en els dos casos: les dimensions 1, 2, 3, 7, 8, 9 i 10 presenten una rellevància menor que 0,05 ($p < 0,05$) i el coeficient de correlació se situa per sobre de $r = 0,47$ i menor que 1,00 el que implica

una gran influència en el resultat final. No passa el mateix amb les dimensions 4, 5 i 6 que no aconseguen el nivell de rellevància al presentar valors superiors a 0,05 ($p > 0,05$).

De manera més concreta, a la *taula 6*, s'exposa el coeficient de correlació i la rellevància entre les dimensions del Model EGCED i entre els dos moments en què es passa el qüestionari. La rellevància entre el test i retest entre dimensions i entre les puntuacions totals és menor que 0,05 ($p < 0,05$), indicant novament una alta estabilitat en les respostes, en què el seu valor és diferent si fem comparacions entre dimensions.

Test		Retest										Puntotal 1_2
		Dim 1_2	Dim 2_2	Dim 3_2	Dim 4_2	Dim 5_2	Dim 6_2	Dim 7_2	Dim 8_2	Dim 9_2	Dim 10_2	
Dim 1_1	C.c.	,827 (**)	,772 (**)	0,29	,492 (*)	-0,23	0,40	,471 (*)	,480 (*)	0,34	-0,07	,556 (*)
	Sig. (unilateral)	0,00	0,00	0,14	0,03	0,20	0,07	0,04	0,04	0,11	0,41	0,02
Dim 2_1	C.c.	,583 (*)	,790 (**)	0,36	0,38	-0,05	0,27	,510 (*)	,690 (**)	0,38	0,08	,580(*)
	Sig. (unilateral)	0,01	0,00	0,09	0,08	0,43	0,17	0,03	0,00	0,08	0,39	0,01
Dim 3_1	C.c.	0,28	0,17	,949 (**)	0,00	0,26	-0,07	,637 (**)	0,38	,640 (**)	0,26	,762 (**)
	Sig. (unilateral)	0,16	0,27	0,00	0,50	0,18	0,41	0,01	0,08	0,01	0,18	0,00
Dim 4_1	C.c.	0,35	0,25	0,14	,680 (**)	-0,14	0,33	0,23	,532 (*)	0,09	-0,05	0,24
	Sig. (unilateral)	0,10	0,18	0,31	0,00	0,30	0,12	0,21	0,02	0,37	0,44	0,19
Dim 5_1	C.c.	-0,03	-0,20	0,09	0,04	,957 (**)	-0,01	-0,16	-0,31	0,26	0,09	0,11
	Sig. (unilateral)	0,46	0,23	0,37	0,44	0,00	0,49	0,28	0,13	0,18	0,38	0,35
Dim 6_1	C.c.	0,27	0,06	0,16	0,40	-0,01	,721 (**)	-0,01	,503 (*)	0,06	-0,06	0,13
	Sig. (unilateral)	0,17	0,41	0,29	0,07	0,49	0,00	0,49	0,03	0,42	0,42	0,33
Dim 7_1	C.c.	0,24	,459 (*)	,758 (**)	0,22	-0,13	-0,08	,910 (**)	,757 (**)	,456 (*)	0,04	,653 (**)
	Sig. (unilateral)	0,20	0,04	0,00	0,21	0,32	0,39	0,00	0,00	0,04	0,45	0,00
Dim 8_1	C.c.	0,42	,524 (*)	0,36	0,42	-0,22	,545 (*)	,602 (**)	,972 (**)	,480 (*)	0,18	,537 (*)
	Sig. (unilateral)	0,06	0,02	0,09	0,06	0,21	0,02	0,01	0,00	0,04	0,26	0,02
Dim 9_1	C.c.	0,16	0,13	,548 (*)	0,15	0,12	-0,03	,698 (**)	,509 (*)	,767 (**)	,523 (*)	,660 (**)
	Sig. (unilateral)	0,29	0,33	0,02	0,30	0,34	0,45	0,00	0,03	0,00	0,02	0,00
Dim 10_1	C.c.	0,30	-0,02	,495 (*)	0,15	0,19	0,32	0,12	0,26	,692 (**)	,804 (**)	,673 (**)
	Sig. (unilateral)	0,14	0,47	0,03	0,29	0,25	0,12	0,33	0,18	0,00	0,00	0,00
Puntotal 1_1	C.c.	,546 (*)	0,40	,805 (**)	0,30	0,14	0,15	,760 (**)	,666 (**)	,840 (**)	,504 (*)	,943 (**)
	Sig. (unilateral)	0,02	0,07	0,00	0,14	0,31	0,29	0,00	0,00	0,00	0,03	0,00

C.c.: coeficient de correlació. Rho de Spearman. La correlació és significativa en el nivell de: ** 0,01 (unilateral), * 0,05 (unilateral).

Taula 6. Correlacions entre les dimensions de l'EGCED (test-retest)

Discussió i conclusions

Amb tot això, es justifica que el Qüestionari d'avaluació de la gestió de qualitat en entitats esportives, EGCED aplicat a les federacions esportives gallegues és una mesura vàlida i fiable amb dimensions de qualitat que permet avaluar la gestió de qualitat de les federacions esportives autonòmiques, tot determinant els punts forts, intermedis i febles. La seva interpretació permetrà establir estratègies d'actuació que millorin la gestió de l'entitat. Entre les limitacions, exposades com a futures investigacions, es proposa desenvolupar instruments d'anàlisi més complets que permetin obtenir no només les percepcions i valoracions dels presidents i personal vinculat a la gestió de la federació sobre els ítems avaluats i la gestió de l'entitat, sinó un coneixement més profund de la gestió de qualitat de l'organització, incorporant, per exemple, evidències tècniques a les dimensions analitzades o intervencions concretes que serveixin per contrastar l'abans i després de les estratègies d'actuació implantades.

Agraïments

A totes les federacions esportives gallegues implicades en el present estudi i al grup d'experts vinculats en la revisió del qüestionari.

Conflicte d'interessos

Els autors declaren no tenir cap conflicte d'interessos.

Referències

- Baquero, C., & Sánchez, E. (2000). Análisis de la fiabilidad del LEAD (Descripción de la efectividad y adaptabilidad del líder). *Anales de Psicología* 2000, 16(2), 167-175.
- Belil, M., & Vernis, A. (1996). La excelencia en el sector asociativo. *Dossier Socioculturals i associatius*, 24. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. Torre Jussana. Serveis Associatius.
- Brotóns, M. (2007). *Manual de gestión para federaciones deportivas*. Sevilla: Wanceulen.
- Camps, A. (1993). *El régimen jurídico de las Federaciones Deportivas en España* (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona, Barcelona. España. Recuperada de <https://www.educacion.es/teseo/mostrarResult.do?ref=110571>
- Camps, A. (1996). *Las federaciones deportivas. Régimen jurídico*. Madrid: Cívitas.
- Chen, M. Y., Wanh, E., Yang, R. J., & Liou, Y.M. (2003). Adolescent health promotion scale: development and psychometric testing. *Public Health Nursing*, 20(1-2), 104-110. doi:10.1046/j.1525-1446.2003.20204.x
- Dorado, A. (2006). *Análisis de la satisfacción de los usuarios: hacia un modelo de gestión basado en la calidad para los servicios deportivos municipales*. Castilla-La Mancha: Consejo Económico y Social de Castilla-La Mancha.
- Dorado, A., & Gallardo, L. (2005). *La gestión del deporte a través de la calidad*. Zaragoza: INDE.
- Failde, I., & Ramos, I. (1999). Validity and reliability of the SF-36 Health Survey Questionnaire in patients with coronary artery disease. *Journal of Clinical Epidemiology*, 53(4), 359-365. doi:10.1016/S0895-4356(99)00175-4
- Ferrando Sánchez, M., & Granero, J. (2005). *Calidad total: modelo EFQM de Excelencia*. Madrid: Fundación Continental.
- Gambau i Pinasa, V. (2001). Estudio de la organización de los clubes deportivos en Galicia: un análisis empírico (Tesi Doctoral, Universidad de A Coruña). Recuperat de <http://www.tdx.cat/handle/10803/15254?show=fullhttp://ruc.udc.es/dspace/handle/2183/5595>
- García de Elías, C. (2006). *Calidad en los Centros Universitarios*. Recuperado de http://www.upm.es/innovacion/cd/02_formacion/taleres/calidad_modelo_efqm.pdf
- González Orb, S. (2002). *Instrumentos de autoevaluación para la gestión presidencial de las federaciones deportivas catalanas* (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona, Barcelona. Recuperada de <https://www.educacion.es/teseo/mostrarResult.do?ref=260001>
- González, M., Guarda, S., Molina, E., & Santana, R. (2008). Instrumento de evaluación de la gestión para presidentes de las federaciones deportivas del Comité Olímpico de Chile (COCH): diseño y validación. *Educación Física Chile LXXVII*(267), 47-58.
- Gutiérrez, M., & Oña, A. (2005). *Metodología en las Ciencias del Deporte*. Madrid: Síntesis.
- Heinemann, K. (2003). *Introducción a la metodología empírica de investigación en las ciencias de la actividad física y el deporte*. Barcelona: Paidotribo.
- Herrera, M. (1997). ¿Cómo funcionan las organizaciones del tercer sector? Análisis de la estructura y de las dinámicas organizativas. *Gestión y análisis de las políticas públicas* (9), 69-93.
- Hotmann, G., Chassany, O., Devault, K.R., Schmitts, H., Gebauers, U., Doerflers, H., & Malagelada, J.R. (2009). International validation of a health-related quality of life questionnaire in patients with erosive gastro-oesophageal reflux disease. *Alimentary Pharmacology & Therapeutics*, 29(6), 615-625. doi:10.1111/j.1365-2036.2008.03922.x
- MEC. (2003). *Diagrama del Modelo de Excelencia de la Fundación Europea para la Gestión de Calidad (EFQM), adaptado a los centros educativos, y guía para la autoevaluación: criterios, subcriterios y áreas*. Recuperat de <http://mec.es>
- Marqués, L. (2001a). *La implantación de la gestión de calidad en un patronato municipal de deportes. Utilización del modelo EFQM de excelencia empresarial para el sector público. El caso del patronato municipal de deportes del Ayuntamiento de Huesca* (Tesi doctoral no publicada). Universidad de Zaragoza, Zaragoza.
- Marqués, L. (2001b). La integración como forma de adaptar la gestión deportiva al cambio social. A M. Latiesa, P. Martos & J. L. Paniza (2001). *Deporte y cambio social en el umbral del siglo XXI* (Vol. I). Madrid: Librerías Deportivas Esteban Sanz.
- Marqués, M. (2003, noviembre). *La excelencia en la gestión de entidades deportivas: el modelo EFQM*. Ponencia de las Jornadas de La gestión de la calidad en las entidades deportivas como un reto de futuro organizada por el Instituto Andaluz del Deporte. Málaga.
- Meliá, J. L., Pradilla, J. F., Martí, N., Sancerni, M.-D., Oliver, A., & Tomás, J. M. (1990). Estructura factorial, fiabilidad y validez del Cuestionario de Satisfacción S21/26: Un instrumento con formato dicotómico orientado al trabajo profesional. *Revista de Psicología Universitat Tarraconensis*, 12(1/2), 25-39.
- Méndez, B. (2010). La calidad de la gestión de las federaciones deportivas Gallegas. Universidad de Vigo, Vigo. Recuperat de Tesis

- doctorales 2009-2010 [CD-ROM]. Vigo: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Vigo
- Mestre, J. A., Brotóns, J. M., & Manzano, M. A. (2002). *La gestión deportiva: clubes y federaciones*. Barcelona: INDE.
- Núñez, J. M. (2006). *La implantación de un sistema de gestión de calidad total en un servicio deportivo: el caso del Ayuntamiento de Paterna* (Tesis doctoral no publicada). Universitat de València, València.
- Paddock, L. E., Veloski, J., Chatterton, M. L., Gevirtz, G. O., & Nash, D. B. (2000). Development and validation of questionnaire to evaluate patient satisfaction with diabetes disease management. *Diabetes care*, 23(7), 951-956. doi:10.2337/diacare.23.7.951
- Palomar, A. (2006). *Factbook. Manual de gestión de federaciones deportivas*. Navarra: Thomson, Aranzadi.
- Popham, J. Q. (1983). *Evaluación basada en criterios*. Madrid: Magisterio Español.
- Redondo, J. C., Oliver, D., & Redondo, A. (2006). *El modelo EFQM de gestión de la calidad en las instalaciones deportivas*. Sevilla: Wanceulen, S.L.
- Rial, J. (2007). *La evaluación de la calidad percibida como herramienta de gestión en servicios deportivos* (Tesi doctoral). Universidad de Santiago de Compostela, Santiago de Compostela.
- Sánchez, P. (2004). *Hacia una gestión de calidad en los centros deportivos. La calidad total, herramienta imprescindible en la gestión*. Madrid: Gymnos.
- Senllé, A. (2006). Calidad de gestión para asegurar los resultados en las organizaciones deportivas. A E. Beotas (2006), *Futuras claves en la gestión de las organizaciones deportivas*. Cuenca: Universidad de Castilla-La Mancha i Fundació de la Real Federación Española de Fútbol.
- Senllé, A., Gallardo, L., & Dorado, A. (2004). *Calidad en las organizaciones deportivas*. Barcelona: Gestión 2000.
- Sierra, R. (2003). *Tesis doctorales y trabajos de investigación científica*. Madrid: Thomson.
- Soler, J. J., Generelo, E., Zaragoza, J., & Julián, J. A. (2010). Validesa de criteri i confiabilitat del "Four by One Day Physical Activity Questionnaire" en població adolescent espanyola. *Apunts. Educació Física i Esports* (101), 19-24.
- Tercedor, P., & López, B. (1999). Validació d'un qüestionari d'activitat física habitual. *Apunts. Educació Física i Esports* (58), 68-72.
- UCUA. (2004). *Plan Andaluz de Calidad de las Universidades Andaluzas 2001-2006. Guía para la evaluación externa de servicios Universitarios. Herramientas para la Evaluación Externa de Servicios Universitarios*. Córdoba: Unidad para la Calidad de las Universidades Andaluzas.
- Vega del Rosario, D. (2005). *Una aplicación de las herramientas estratégicas a las organizaciones federativas de Gran Canaria* (Treball de Màster Universitari en Direcció i Gestió d'Organitzacions i Serveis Esportius no Publicat). Universidad de las Palmas de Gran Canaria, Canarias.